

Vanhemmuusasiakirjat & oikeusgeneettinen vanhemmuustutkimus

Marjo Avela, johtava asiantuntija, tiimipäällikkö

16.12.2024

Lisäksi ajankohtaista sosiaalihuollon tiedonhallinnasta

Vanhemmuusasiakirjat

Asiakirjavalmistelusta (1)

- Terveystieteiden tutkimuskeskuksella (THL) on asiakirjoista lakisääteinen valmisteluvastuu
 - Vanhemmuuslaki 775/2022 69 § (VanL), laki oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta 378/2005 24 § (LOGT), oikeusministeriön asetus 169/2024 1 §, 3 §
- Lastenvalvojien käyttöön tulevat 1.1.2025 alkaen uudet versiot asiakirjoista VSAK-02 – VSAK-16
 - VSAK-xx-THL-**2025**-01-01-fi
- Lisäksi käyttöön tulee kaksi uutta asiakirjaa synnyttäneen äidin äitiyden selvittämistä varten: VSAK-02B ja -06B, jotka ovat neuvotteluasiakirja ja selvittämispöytäkirja vain tähän prosessiin.

Asiakirjavalmistelusta (2)

- Lisäksi raskaudenaikaista tunnistamista koskien on käytössä VSAK-01 asiakirja, joka ei ole sosiaalihuollon asiakirja.
 - Tätä käytetään ensisijaisesti Digi- ja väestötietoviraston (DVV) VanhemmuusWebin kautta.
- DVV:n käytössä ovat päätösasiakirjat VSAK-18, -19, -21 ja -22 sekä hakemus isyyden kumoamiseksi VSAK-20.
 - VSAK-22 on uusi asiakirja, jota käytetään tehtäessä päätöstä synnyttäneen äidin äitiyden vahvistamisesta.
- Pelkästään tuomioistuimen käytössä ovat asiakirjat VSAK-14B, -16B ja -17.

Asiakirjavalmistelusta (3)

- Asiakirjojen valmisteluun on osallistunut oikeusministeriön, DVV:n ja THL:n asiantuntijoita sekä lastenvalvojia.
- Vanhemmuuden selvittämisen asiakirjat on julkaistu Sosmetassa (sosmeta.fi).
- Asiakirjarakenteet löytyvät parhaiten valitsemalla kokonaisuussuodattimesta *vanhemmuuden selvittäminen*.
- Vanhemmuuden selvittämisen asiakirjoilla käytettävät Koodistopalvelimella julkaistut luokitukset päivittyvät joulukuussa uusia asiakirjoja vastaaviksi.

Asiakirjavalmistelusta (4)

- Asiakirjarakenteisiin Sosmetaan tehtiin asiakirjojen sisältömuutosten ohella useita muutoksia, jotka toivottavasti helpottavat toteutusta järjestelmiin ja parantavat rakenteiden käytettävyyttä järjestelmissä:
 - Korvattiin useita kytkin-kenttiä sisäisillä luokituksilla.
 - Yhtenäistettiin allekirjoitustiedot sähköisen allekirjoituksen määrittelyjä ja muita asiakasasiakirjoja vastaaviksi.
 - Poistettiin tuomioistuinta, henkikirjoittajaa, julkista notaaria ja Suomen edustustossa palvelevaa henkilöä koskevat kohdat, sillä nämä tahot eivät käytä asiakirjarakenteita vaan pdf-asiakirjoja
 - Tehtiin korjauksia palautteiden perusteella mm. pakollisuuksista.
 - Tarkemmat muutokset on kuvattu kunkin asiakirjarakenteen muutoshistoriaan Sosmetassa.

Asiakirjavalmistelusta (5)

- Henkilöterminologiaa:
 - Synnyttänyt äiti (äiti-lapsisuhteesta on vtj-merkintä tai luotettava asiakirjanäyttö)
 - Mahdollinen toinen vanhempi (mahdollinen isä tai toinen äiti)
 - Otaksuttu synnyttänyt äiti (äiti-lapsisuhteesta ei ole vtj-merkintää eikä luotettavaa asiakirjanäyttöä)
- Prosessiterminologiaa:
 - Selvitettävä vanhemmuus: isyys, toisen äidin äitiys, synnyttäneen äidin äitiys

Asiakirjojen käytöstä (1)

- Uudet täytettävät pdf:t tulevat THL:n sivuille vuodenvaihteessa.
 - thl.fi/vanhemmuus -> Vanhemmuuden selvittämisessä käytettävät asiakirjat (suomeksi)
 - thl.fi/foraldraskap -> Handlingarna för en föräldraskapsutredning (ruotsiksi)
 - Kaksikieliset (fi-en) asiakirjat VSAK-02, -03, -04, -05, -07, -08, -15, -01 sekä uusi -02B tulossa myös.
 - Englanti on kaikissa asiakirjoissa epävirallinen käännös.

Asiakirjojen käytöstä (2)

- Pdf-asiakirjat ovat varajärjestely, jos lastenvalvojan käyttämä tietojärjestelmä on pois käytöstä.
- Pdf-asiakirjoja tulee kuitenkin aina käyttää virka-apupyynnöissä ulkoministeriölle.
- Kaksikielisistä asiakirjoista ei tehdä Sosmeta-rakenteita eli myös niitä käytetään pdf-asiakirjoina.
- Asiakirjoihin voi täyttää tiedot isoilla kirjaimilla. Huomioitava kuitenkin nimet, joissa kirjoitusasussa on pieniä kirjaimia.

Numeroita

- Vuonna 2023
 - tunnustettiin 20 081 isyyttä ja 182 äitiyttä ennen lapsen syntymää
 - tunnustettiin 2 586 isyyttä ja 14 äitiyttä lapsen syntymän jälkeen
 - Selvitettiin kuuden kuukauden säännöksen perusteella 10 vanhemmuutta, joissa vanhemmuus oli tunnustettu raskausaikana ja 47 vanhemmuutta, joissa lapsi oli syntynyt avioliiton aikana.
 - Vanhemmuuden selvittäminen keskeytettiin 368 tilanteessa.
 - Lastenvalvojat tilasivat 1 564 oikeusgeneettistä isyystutkimusta.
 - 9.12.2024 tilanne vuoden 2024 osalta = 1 417 tilausta
- Synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisten määrää voidaan tällä hetkellä vain arvailla.

Asiakirjojen käyttäminen eri tilanteissa

- THL:n sivuilta (thl.fi/vanhemmuus ja thl.fi/foraldraskap) löytyvät linkit kahden vuoden takaisiin esityksiin, joita voi hyödyntää myös nykyisin. Tuolloin pidetyssä vanhemmuusasiakirjaosuudessa on esitetty asiakirjojen käyttö eri selvittämisprosesseissa.
 - Lapsella on vain yksi oikeudellinen vanhempi
 - Lapsella on kaksi oikeudellista vanhempaa (tilanne A ja tilanne B)
 - Oikeudenomistajatilanteet
 - Päätökset
- Tässä esityksessä on yhteenveto uudesta prosessista sekä joitakin nostoja tehdyistä muutoksista.

Lapsella ei ole yhtään oikeudellista vanhempaa (1)

- Kun on varmistuttu lastenvalvojan toimivallasta selvittää synnyttäneen äidin äitiyttä, käytetään neuvotteluasiakirjaa *Otaksutun synnyttäneen äidin tai lapsen laillisen edustajan neuvotteluasiakirja äitiyden selvittämiseksi VSAK-02B*.
- Jos lapsella on huoltaja tai muu laillinen edustaja, hänet voidaan kutsua neuvotteluun tarpeen mukaan. Neuvottelu kirjataan edellä mainitulle asiakirjalle.
- Jos lapsi on täyttänyt 15 vuotta, käytetään tavalliseen tapaan lapsen neuvotteluasiakirjaa VSAK-03.

Lapsella ei ole yhtään oikeudellista vanhempaa (2)

- Prosessiin kuuluu aina oikeusgeneettinen vanhemmuustutkimus (VSAK-14 ja -15).
- Synnyttänyt äiti ei tunnusta äitiyttä vaan DVV vahvistaa äitiyden äitiyden selvittämisen ja vanhemmuustutkimuksen perusteella.
- Jos lapsella on huoltaja tai muu laillinen edustaja, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi (VSAK-05) ennen pöytäkirjan laatimista (VSAK-06B).

Yhteystiedot & asiakirjojen ohjesivut

Lastenvalvojan yhteystiedot:

- Jos toimipaikan nimi- tai osoitetiedot tai lastenvalvojan sähköpostiosoite muuttuu, on huolehdittava, että uudet tiedot tulevat vanhemmuusasiakirjoihin heti muutoksen jälkeen.
- DVV ja THL tarvitsevat ajan tasalla olevat yhteystiedot, jotta prosessit voivat edetä sujuvasti ja luotettavasti.

Asiakirjojen ohjesivut:

- DVV:lle ja THL:lle ei tarvitse lähettää asiakirjojen ohjesivuja. Ne ovat lastenvalvojien työn tueksi tarpeen ja tilanteen mukaan.

Ajankohtaista sosiaalihuollon tiedonhallinnasta

Perheoikeudellisten palvelujen rakenteisen kirjaamisen koulutukset

- THL käynnistää perheoikeudellisten palvelujen rakenteisen kirjaamisen tuen tilaisuudet keväällä 2025
- Tilaisuudet sopivat erityisesti perheoikeudellisten palveluiden parissa työskentelevälle
 - Lähijohdolle, perheoikeudellisten palvelujen sisältöjä kehittäville, asiakastyön kirjaamisen avainhenkilöille, kirjaamisasiantuntijoille, kehittäjäasiantuntijoille, sosiaalihuollon tiedonhallinnan asiantuntijoille, organisaation koulutussuunnitelmien sisällöistä vastaaville
- Tilaisuuksissa ei käsitellä asiakastietojärjestelmiä
 - THL:n koulutusmateriaalia kannattaa hyödyntää oman organisaation atj-koulutusten yhteydessä

Rakenteisen kirjaamisen tilaisuudet

- Rakenteinen kirjaaminen perheoikeudellisten palvelujen palvelutehtävässä 20.5.2025 klo 13–14.30
- Tilaisuudessa käsitellään
 - Asiakirjoja ja asianhallintaa koko palvelutehtävässä
 - Tarkemmin tapaamisten valvonnan ja perheasioiden sovittelun sosiaalipalveluita
- Tilaisuuden tiedot julkaistaan [THL:n tapahtumakalenterissa](#)
- THL järjestää myöhemmin syventävää kirjaamiskoulutusta mm. adoptioneuvontaan, vanhemmuuden selvittämiseen, lapsen huollon ja tapaamisoikeuden turvaamiseen sekä lapsen elatusavun turvaamiseen liittyen
- Osallistuthan jo toukokuun tilaisuuteen, mikäli olet kiinnostunut ko. sosiaalipalvelujen kirjaamisesta!

Ajankohtaista materiaalia

- Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille
 - Luku 8.4 [Asiat perheoikeudellisissa palveluissa](#)
 - Kappale 8.4.7 koskee vanhemmuuden selvittämistä
 - asian sisältö / asiakkaat / muut asianosaiset /
esimerkkejä laadittavista asiakirjoista
- thl.fi/sosiaalihuollonkirjaaminen
- [Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto](#)

Oikeusgeneettinen vanhemmuustutkimus

Vanhemmuustutkimuksen käytänteistä

- Tutkimukset tehdään edelleen THL:lla (LOGT 3 §).
- 1) Tutkimus isyyden selvittämiseksi tehdään jatkossakin lähtökohtaisesti lapsesta, synnyttäneestä äidistä ja mahdollisesta isästä.
 - Jos äiti ei omalta osaltaan suostu tutkimukseen, voidaan tutkia mahdollinen isä ja lapsi.
- 2) Tutkimus äitiyden selvittämiseksi tehdään lapsesta ja otaksutusta synnyttäneestä äidistä.
- 3) Tutkimus äitiyden ja isyyden selvittämiseksi tehdään lapsesta, otaksutusta synnyttäneestä äidistä ja mahdollisesta isästä.

Tutkimuksen tilaaminen

- Lastenvalvoja, joka on vanhemmuuden selvittämisen toimeenpanija (VanL 8 §), toimittaa tutkimuksen tilausasiakirjan (VSAK-14) THL:lle
- Asiakirja on jatkossa vain lastenvalvojan käyttöön (aiemmin yhteinen tuomioistuimen kanssa)
- Kaikkien tutkittavien tiedot tulee olla tilausasiakirjassa.
 - Isyyden selvittämiseksi ei voi toimittaa tilausasiakirjaa, josta puuttuu mahdollisen isän tiedot.
 - Mahdollisen isän tiedot tulee olla tilausasiakirjassa, vaikka hänen näytteensä otettaisiin myöhemmin tai jossain toisella hyvinvointialueella.

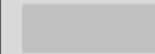

Oikeusgeneettisen vanhemmuustutkimuksen tilaus

Vanhemmuuslaki 775/2022 12 §

Laki oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta 378/2005

Tilauksen asianumero

Suoritettava tutkimus

- 1) ☐ Isyystutkimus (lapsi, synnyttänyt äiti, mahdollinen isä)
- 2) ☐ Äitiystutkimus (lapsi, otaksuttu synnyttänyt äiti)
- 3) ☐ Äitiys- ja isyystutkimus (lapsi, otaksuttu synnyttänyt äiti, mahdollinen isä)

☐ Isyystutkimus lähisukulaisten avulla☐ Äitiystutkimus lähisukulaisten avulla**Ks. Dia 42**

- Kun tutkitaan lähisukulaisia mahdollisen isän, synnyttäneen äidin tai otaksutun synnyttäneen äidin sijaan, tutkimuksen tekijältä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL) on pyydettävä lain 378/2005 11 §:n 1 momentin mukainen lausunto ennen tutkimuksen tilaamista.

Näytteenoton valvominen (1)

- Näytteenottoprosessi toimii erittäin hyvin ja jatkuu entisellään nyt käytössä olevilla näytteenottovälineillä.
- Näytteenottoprosessissa tulee noudattaa THL:n ohjetta.
- Kun nimitarralla nimetty näytteenottoharja annetaan tutkittavalle, tulee pyytää vielä henkilöä itseään tarkistamaan, että hänellä on harja, jossa on hänen nimensä.
- Lapsen näytteen ottaja tarkistaa lapsen näytteisiin käytettävät harjat.
- Kaikista otetaan kaksi näytettä.

Näytteenoton valvominen (2)

- Valitettavasti muutamia kertoja vuodessa näytteenannossa yritetään huijausta.
- Lastenvalvojalla on vastuu siitä, että näyte on oikeasta henkilöstä.
- Henkilöllisyys tulee tarkastaa huolella henkilöllisyysasiakirjasta.
- Näytteenottoa tulee valvoa koko ajan. Henkilö ei saa esimerkiksi
 - kääntyä näytettä ottaessaan poispäin lastenvalvojasta,
 - ottaa näytettä esim. maskin takana,
 - poistua lastenvalvojan huoneesta juuri ennen näytteenottoa.

Uusintanäytteet

- THL:ltä otetaan viipymättä yhteyttä lastenvalvojaan, jos huomataan, että henkilöstä tarvitaan uudet näytteet (LOGT 14 §).
 - Tämä tapahtuu ennen lausunnon antamista.
- THL:n oikeusgenetiikkatiimi vastaa siitä, että tulokset toimitetuista näytteistä ovat aina oikein.
 - Tämä varmistetaan lukuisilla tarkistuspisteillä sekä rinnakkaisilla tutkimustuloksilla.

Uusintatutkimukset

- Uusintatutkimusta ei tehdä aina, kun tutkimustulos on ollut odottamaton/ epämieluisa poissuljenta, koska on mahdollista, että äiti ei ole kertonut kaikista isäehdokkaista.
- Jotta uusintatutkimus voidaan tehdä, lastenvalvojalla pitää olla merkittävä epäily siitä, että näytteenantaja on ollut väärä henkilö.
- Uudet näytteet voidaan tällaisessa tilanteessa tutkia pelkästään miehestä. Äidistä ja lapsesta käytetään ensimmäisen tutkimuksen tuloksia.
- Jos mahdollista, uusien näytteiden ottaminen tulisi toteuttaa siten, että äiti on paikalla.
- Jos näytteet olisi otettu väärästä lapsesta, tutkimuksessa nähtäisiin äiti-lapsi-poissuljenta, josta olisi otettu yhteyttä lastenvalvojaan, eikä tutkimustulosta olisi annettu ennen kuin lapsesta olisi saatu uudet näytteet.

Aiemmassa tutkimuksessa saatujen tietojen käyttäminen

- Aiemmin saatujen tutkimusten tiedot ovat hyödynnettävissä vuodesta 2013 alkaen tutkittavan suostumuksella (LOGT 10 a §).
 - Ei ole merkitystä, että aiempi tutkimus on ollut isyystutkimus ja nyt tutkimuksesta käytetään termiä vanhemmuustutkimus.
 - Tulosten olemassaolosta ei tarvitse kysyä erikseen.
- Ei ole merkitystä, onko aiemmassa tutkimuksessa käytetty verinäytettä, posken sisäpinnan sivelynäytettä tai jotain muuta kudismateriaalia.
- Neuvotteluasiakirjoissa VSAK-02, -03 ja -07 on jatkossa oma kohtansa suostumuksen kirjaamiseksi.

VSAK-02 (synnyttänyt äiti ja mahdollinen isä)

Isyyden selvittäminen oikeusgeneettisellä vanhemmuustutkimuksella

Synnyttäneen äidin suostumus oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen

☐ Suostun ☐ En suostu

huollettavana olevan lapseni puolesta oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen, jos mahdollinen isä pyytää sitä tai lastenvalvoja katsoo tutkimuksen tarpeelliseksi. Lapsi ei ikänsä ja kehitystasonsa perusteella voi antaa itse suostumustaan.

☐ Suostun ☐ En suostu

omasta puolestani oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen, jos mahdollinen isä pyytää sitä tai lastenvalvoja katsoo tutkimuksen tarpeelliseksi.

☐ Suostun huollettavana olevan lapseni puolesta, että hänestä käytetään aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatuja tietoja. Lapsi ei ikänsä ja kehitystasonsa perusteella voi antaa itse suostumustaan. Tutkimusvuosi oli:

☐ Suostun, että minusta käytetään aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatuja tietoja. Tutkimusvuosi oli:

Mahdollisen isän kanta ja suostumus oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen

☐ Pyydän oikeusgeneettistä vanhemmuustutkimusta ja suostun kyseiseen tutkimukseen.

☐ En pidä oikeusgeneettistä vanhemmuustutkimusta tarpeellisenä, mutta suostun tutkimukseen, jos lastenvalvoja katsoo sen tarpeelliseksi.

☐ En suostu oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen.

☐ Suostun, että minusta käytetään aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatuja tietoja. Tutkimusvuosi oli:

VSAK-02 (alle 15-vuotiaan lapsen suostumus)

Neuvottelu vanhemmuuden selvittämiseksi 9 §

Alle 15-vuotiaan lapsen suostumus oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen

- ☐ Lapsi ymmärtää oikeusgeneettisen vanhemmuustutkimuksen merkityksen ja suostuu tutkimukseen.
- ☐ Lapsi ymmärtää oikeusgeneettisen vanhemmuustutkimuksen merkityksen, eikä suostu tutkimukseen.
- ☐ Lapsi suostuu siihen, että hänestä käytetään aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatuja tietoja. Tutkimusvuosi oli:
- ☐ Lapsi ei voi antaa itse suostumustaan oikeusgeneettiseen vanhemmuustutkimukseen, eikä hänellä ole huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, joka voisi antaa suostumuksen lapsen puolesta. Näyte voidaan ottaa ilman suostumusta lastenvalvojan valvonnassa vanhemmuuden selvittämistä varten, jollei se, jonka vanhemmuuden selvittämisestä on kyse, tätä vastusta.
- ☐ Oikeusgeneettistä vanhemmuustutkimusta ei tarvita, koska vanhemmuus perustuu hedelmöityshoitoon annettuun suostumukseen.

VSAK-14 (tilausasiakirja)

Tutkittavat henkilöt		
Lapsi		
Sukunimi []	Etunimet []	Henkilötunnus []
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta: []		
☐ Suostumus aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatujen tietojen käyttämiseen on saatu lapselta tai hänen lailliselta edustajaltaan, jos lapsi ei itse pysty antamaan suostumustaan. Tutkimusvuosi oli: []		
☐ Synnyttänyt äiti ☐ Otaksuttu synnyttänyt äiti		
Sukunimi []	Etunimet []	Henkilötunnus []
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta: []		
☐ Suostumus aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatujen tietojen käyttämiseen on saatu. Tutkimusvuosi oli: []		
Mahdollinen isä		
Sukunimi []	Etunimet []	Henkilötunnus []
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta: []		
☐ Suostumus aiemmassa oikeusgeneettisessä vanhemmuustutkimuksessa saatujen tietojen käyttämiseen on saatu. Tutkimusvuosi oli: []		

VSAK-15 (näytteenottoasiakirja)

- Lapsen henkilöllisyyden todistajasta on nyt maininta siitä, että todistajan nimi tulee lausuntoon.
- Asiaan tulee reagoida tässä vaiheessa. Jos nimi ei saa tulla lausuntoon, lapselle pitää hankkia henkilöllisyysasiakirja ennen näytteenottoa.

Lapsen henkilöllisyyden todistaja (jos lapsi on alle 15-vuotias, eikä hänellä ole omaa henkilöllisyysasiakirjaa)		
• Tiedot täytetään vain lapsen näytteenottoa koskevaan näytteenottoasiakirjaan. • Henkilöllisyyden todistajan nimi tulee vanhemmuustutkimuksesta annettavaan lausuntoon.		
Sukunimi	Etunimet	Henkilötunnus
Syntymäaika, jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta:		
Henkilöllisyyden toteamisessa käytetty voimassa oleva asiakirja (ks. ohjeet).		
☐ Ajokortti (Suomi)	☐ Passi (kaikki maat)	☐ Henkilökortti (ETA-maat, Sveitsi, San Marino)
☐ Pakolaisen matkustusasiakirja (Suomi)	☐ Muukalaisspassi (Suomi)	
Vanhemmuuslain 775/2022 29 §:n 2 momentin tilanteet: Henkilöllä ei ole yllä mainittua asiakirjaa.		
☐ Henkilöllisyyden todentamiseksi ei ole esitetty mitään asiakirjaa.		
☐ Henkilöllisyyden todentamiseksi on esitetty muu asiakirja tai selvitys, mikä? 		

Allekirjoitukset	
Näytteenantaja tai lapsen henkilöllisyyden todistaja	Näytteenoton valvoja tai näytteenottaja
• Jos alle 15-vuotiaalla lapsella on oma henkilöllisyysasiakirja, mutta hän ei itse pysty allekirjoittamaan näytteenottoasiakirjaa, asiakirjan allekirjoittaa henkilö, joka toi lapsen näytteenottoon. • Jos alle 15-vuotias lapsi ymmärtää tutkimuksen merkityksen ja on itse antanut suostumuksen tutkimukseen, lapsi allekirjoittaa itse tämän asiakirjan.	

- Allekirjoituskohdassa on uusia ohjeita siitä, kuka allekirjoittaa lapsen näytteenottoasiakirjan, jos lapsella on ollut oma henkilöllisyysasiakirja tai jos lapsi on itse antanut suostumuksen tutkimukseen.

Vanhemmuustutkimuksen käytänteistä (1)

- Näytteet saapuvat THL:lle yleensä 1-2 arkipäivässä niiden lähettämisestä.
- Tutkimus valmistuu yleensä 2-3 arkipäivässä näytteiden saapumisesta.
- Tutkimuslausunto lähetetään THL:lta tutkimuksen tilanneelle lastenvalvojalle.
 - THL:lta ei lähetetä lausuntoa virka-apua antaneelle lastenvalvojalle.
- Ilmoitathan oikeusgenetiikkatiimille kirjeitse tai salatulla sähköpostilla ([vanhemmuustutkimus\(at\)thl.fi](mailto:vanhemmuustutkimus(at)thl.fi)), jos tilattua tutkimusta ei tarvitakaan, jotta jo toimitetut näytteet voidaan hävittää.

Vanhemmuustutkimuksen käytänteistä (2)

- Muista pyytää tutkimuslausunnosta tarvittavat kieliversiot heti tilausvaiheessa.
- Vaihtoehdot ovat suomi, ruotsi ja englanti.
- Englanninkielinen lausunto on epävirallinen, joten aina tulee pyytää joko suomen- ja/tai ruotsinkielinen lausunto ja tarvittaessa lisäksi englanninkielinen.

Lastenvalvojan tilaus vs. yksityishenkilön pyyntö

- Vanhemmuustutkimus ei ole lastenvalvojalla koskaan oma irrallinen prosessinsa vaan osa vanhemmuuden selvittämistä.
 - Näin ollen jos vanhemmuuslaista ei löydy selvittämisen perustetta, tällöin ei myöskään vanhemmuustutkimus ole mahdollinen.
- Oikeusgenetiikkatiimi neuvoa, jos on epävarmaa, voiko lastenvalvoja tilata tutkimuksen.
- Jos lastenvalvoja ei voi tilata tutkimusta, henkilöt voivat tietyin edellytyksin pyytää tutkimusta THL:ltä yksityishenkilönä omakustanteisesti.

Vanhemmuustutkimus,
kun mahdollinen
vanhempi on kuollut ja
hänestä on olemassa
näyte.

*Koskee vain alaikäistä
lasta.*

Näytteet kuolleista henkilöistä

- Kun mahdollinen vanhempi on kuollut (tai kadonnut), tulee aina selvittää, onko henkilöstä olemassa hänen eläessään jonkin sairauden syyn selvittämiseksi otettu näyte tai kuolemansyyn selvittämisen yhteydessä otettuja näytteitä, joita voitaisiin hyödyntää vanhemmuustutkimuksessa.
- Näyte voi olla
 - hyvinvointialueen terveydenhuollon patologian yksikössä (lääketieteellinen ruumiinavaus tai sairauden syyn selvittämiseksi otettu näyte)
 - THL:n oikeuslääkintäyksikössä (oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus)
 - THL:n oikeusgenetiikkatiimissä, jos näyte on otettu tulevan tutkimuksen varalle viime vuosina
- Aiemman tutkimuksen tulokset voivat olla vain THL:n oikeusgenetiikkatiimissä. Käytännössä aiempi tutkimus tulee olla tehtynä 2000-luvulla.

Näytettä koskevat tiedustelut

- Tiedustelun aiemmasta tutkimustuloksesta tai aiemmista näytteistä tekee henkilö, joka voi ajaa kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi eli esimerkiksi lastenvalvoja (LOGT 10 a § ja 10 b §).
- Tieto lääketieteellisestä tai oikeuslääketieteellisestä ruumiinavauksesta on tarvittaessa saatavissa henkilön kuolintodistuksesta.
- Näyte voi olla mikä tahansa kudoksenäyte.

Näyte tulevan tutkimuksen varalle

- Näytteenottopyynnön voi tehdä henkilö, joka voi ajaa kannetta vanhemmuuden vahvistamiseksi eli esimerkiksi lastenvalvoja (LOGT 16 §).
- Pynnön tekijä ottaa yhteyttä terveydenhuollon tahoon, jonka hallussa vainaja on.
 - Näyte on tyypillisesti pieni pala reisilihaksesta.
- Näytteenottajaa koskevaan säännökseen tulee muutos 1.1.2025. Jatkossa ei enää vaadita lääkäriä tai lääkärin valvontaa vaan näytteen saa ottaa tarvittavan koulutuksen saanut terveydenhuollon ammattihenkilö.
- Näyte säilytetään joko näytteenottopaikassa tai toimitetaan THL:n oikeusgenetiikkatiimille odottamaan lastenvalvojan tilausta tai tuomioistuimen määräystä.

Tutkimuksen tekeminen kuolleen henkilön näytteestä

- Lastenvalvojan tulee tehdä selvitys oikeudenomistajista ja saada heidän suostumuksensa tutkimukseen ennen kuin tutkimus voidaan tehdä.
- Jos äidin ja lapsen näytteet on otettu ennen suostumusten saamista, tilausasiakirjassa tulee olla merkintä, ettei suostumuksia ole saatu.
- Lastenvalvoja lähettää näytteenottoasiakirjan näytteen hallussapitäjälle, kun on saanut oikeudenomistajien suostumukset.
- Jos oikeudenomistajissa on yksikin alaikäinen tai vajaavaltainen täysi-ikäinen, lastenvalvojan tulee nostaa kanne vanhemmuuden vahvistamiseksi.

Vanhemmuustutkimus,
kun mahdollinen
vanhempi on kuollut, eikä
hänestä ole olemassa
näytettä, eikä aiemman
tutkimuksen tuloksia

Lausuntopyyntö lähisukulaisen vanhemmuustutkimuksesta

- Lausuntoa lähisukulaisen/lähisukulaisten tutkimisesta kuolleen mahdollisen vanhemman sijaan (LOGT 11 §:n 1 momentti) pyydetään vasta sitten, kun on varmuudella selvitetty, ettei mahdollisesta vanhemmasta itsestään ole näytettä tai tietoja aiemmasta tutkimuksesta.
- Pyyntöä tehdessä on käytettävä asiakirjaa ”*Lausuntopyyntö lähisukulaisen oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta VSAK-16*”
- Ennen pyyntöasiakirjan lähettämistä THL:lle tulee ottaa yhteyttä THL:n oikeusgenetiikkatiimiin.

Nämä tilanteet ovat varsin harvinaisia lastenvalvojaprosessissa.

Ota yhteyttä

Vanhemmuustutkimukset, prosessit & asiakirjat: johtava asiantuntija Marjo Avela
029 524 8723, marjo.avela@thl.fi

Vanhemmuustutkimuksia koskevat tiedustelut myös 029 524 8900,
vanhemmuustutkimus@thl.fi.

- Ei neuvontaa muissa vanhemmuuden selvittämiseen liittyvissä asioissa.

Vanhemmuustutkimusten näytteenottotarvikepyynnöt ensisijaisesti s-postilla: vanhemmuustutkimus@thl.fi

Toive

Jos et tavoita soitollasi meitä ja soitat numerosta, johon ei voi soittaa takaisin, laittaisitko sähköpostilla puhelinnumeron, johon voimme soittaa takaisin.

Seuraa

thl.fi/vanhemmuus

thl.fi/foraldraskap

thl.fi/oikeusgenetiikka

thl.fi/rattsgenetik

Kiitos!